
БОНДАР Т.І.,
докторант,
Черкаський національний
університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ГУМАНІСТИЧНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ США

У статті проаналізовано нормативно-правові засади розвитку інклюзивної освіти в США, що регламентують захист природних прав і свобод осіб, які мають особливі потреби. Схарактеризовано низку законодавчих актів, що спрямовані на розвиток інклюзивної освіти й уможливають ефективність реалізації державної політики. З'ясовано сутність гуманістичного виміру законодавчих актів США стосовно осіб з обмеженими можливостями.

Ключові слова: спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особи з обмеженими можливостями, гуманістичність, законодавча база, права.

В статье проанализированы нормативно-правовые аспекты развития инклюзивного образования в США, которые регламентируют защиту природных прав и свобод людей с ограниченными возможностями. Представлено ряд законодательных актов, обеспечивающих развитие инклюзивного образования и эффективность реализации государственной политики. Раскрыто сущность гуманистического измерения законодательных актов США по отношению к людям с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: специальное образование, инклюзивное образование, люди с ограниченными возможностями, гуманитичность, законодательная база, права.

The article considers the legislation of special education in the USA that established the equal rights for people with disabilities. We found out that public schools were required to serve all the children with the disabilities in the mid-70s of the 20th century. Before that millions of children with disabilities were deprived of the educational services.

There were attempts of federal courts to require public schools to stop discriminating people on the basis of the disability referring to the Fourteenth Amendment to the U.S. Constitution. .Public Law 94-142 completely changed the attitude to the children with disabilities by creating educational rights to them. The U.S. humanistic policy was reinforced by two other federal laws: Section 504 of the Rehabilitation Act (Amendments of 1973) and the 1990 Americans with Disabilities Act (ADA). This legislature had a great impact on the nation, fueling interest to the matter and involving politicians, researchers to work towards improvement educational services for children with disabilities.

Key words: inclusive education, special education, individuals with disabilities, humanistic approach, legislature, rights.

Формулювання проблеми та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Стан розроблення законодавчої бази держави, належна фінансова підтримка соціальних програм засвідчують наявність гуманістичного ставлення країни до своїх громадян, зокрема до осіб, які мають особливі потреби. На сучасному етапі розбудови світової спільноти лідером у практиці розвитку гуманістичної держави вважають Сполучені Штати Америки, саме громадянам цієї країни наданий широкий спектр соціальних послуг. Чільне місце серед пріоритетів США посідає охорона здоров'я населення, еволюція науки, загальної та інклюзивної освіти. Доказом гуманістичності державної політики США є чіткість законодавчих актів і дієвість механізмів їх реалізації, що забезпечують соціальну справедливість, уможливають подолання дискримінації стосовно осіб з особливими потребами.

Актуальність порушеної проблеми зумовлена недостатнім рівнем ефективності законодавчих актів України, що покликані захищати права людей з обмеженими можливостями. В Україні система соціальної підтримки громадян, зокрема дітей і підлітків, не гарантує конституційного права на навчання. Це спричинене неспроможністю мережі спеціальних закла-

дів в Україні надати кожній дитині медичну, педагогічну, психологічну й соціальну допомогу залежно від її особливих потреб. Для підвищення дієвості чинного законодавства України, гуманізації правової політики нашої держави в напрямі подолання дискримінації осіб з обмеженими можливостями, доцільно вивчити досвід США у сфері розбудови правової політики щодо інклюзивної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичну рефлексію проблеми законодавчої бази інклюзивної освіти США, систематизацію та узагальнення окресленого питання зrealізовано через ґрунтовне вивчення законів і постанов США, архівних документів Верховного суду США, докторських дисертацій та наукових публікацій. Ключове значення для аналізу становлення гуманістичної держави, зміни ідеології стосовно осіб з обмеженими можливостями мають нормативно-правові акти розвитку спеціальної освіти в США. Напрями розвитку законодавчої бази спеціальної освіти США з'ясовано в працях зарубіжних учених: Л. Бейкер, Е. Мартіна, Р. Мартіна, Ю. Льюїта, Д. Терман, У. Х'юарда. Серед українських науковців питання законодавчого регулювання інклюзивного навчання студіювали В. Бойко, В. Бондар, Т. Бут, Ю. Долинний, В. Засенко, А. Колупасєва, Л. Кудря-

пова. Усебічне осмислення наукових джерел дає підстави стверджувати, що проблема розвитку й удосконалення нормативно-правової політики стосовно інклюзивної освіти є нині вкрай актуальною та вмотивовує необхідність її подальшого опрацювання.

Мета статті полягає в з'ясуванні гуманістичної спрямованості нормативно-правової бази спеціальної освіти США. **Завдання** роботи – проаналізувати державні законопроекти, архівні документи, спеціальну літературу, що стосується розвитку законодавчої бази спеціальної освіти США, аргументувати гуманістичне ставлення державної політики США до осіб з обмеженими можливостями.

Виклад основного матеріалу. Американські дослідники висловлюють критичне ставлення щодо існування в минулому негуманістичних виявів й упередженості американської системи освіти до дітей іншої (відмінної) расової належності, культури, мовних ознак, соціального, майнового стану і статі [3, с. 26]. До 50-х років XX ст. усього лише кілька федеральних законів безпосередньо стосувалися осіб, які мають вади. На початку та в середині XVIII ст. ухвалено групу законів і передбачено гранти на створення «притулків для глухих та німих» [5], а також на розвиток освіти для незрячих [6]. Попри це втручання федерального уряду в діяльність загальноосвітніх шкіл у названий період дослідники характеризують як мінімальне. Історія розвитку спеціальної освіти тісно пов'язана з рухом за громадянські права, якісними змінами в еволюції суспільства та рішеннями суду 50-х, 60-х рр. XX ст.

Першопочатком в історії розвитку спеціальної освіти вважають справу 1954 р. Браун проти відділу освіти м. Топіки, штату Канзас. У позові засуджено сегрегацію учнів на основі расової належності. Рішення Верховного суду США вимагало рівноправного доступу до освіти всіх дітей. «Розвиток освіти – основна функція держави, штатів і місцевої адміністрації. Закони

про обов'язкову освіту й високий рівень фінансування освітніх програм підтверджують значущість освіти для демократичного суспільства» [1]. Рішення у справі Брауна спричинило масові позови до суду батьків дітей з обмеженими можливостями. Сутність звернень полягала в з'ясуванні питання про те, чи могли принципи рівного доступу дітей до освіти стосуватися дітей, які мають особливі потреби. У всіх судових справах позови обґрунтовані на засадах поправки 14 від 1868 р. Конституції США, що забороняла штатам відмовляти громадянам у справедливому правовому захисті, позбавляти громадян життя, свобод або майна без належного судового процесу.

Перші значущі спроби федерального уряду покращити початкову та середню освіту пов'язані з ухваленням законодавчих актів 1958 р. і 1965 р., що не містили жодної статті про дітей із фізичними вадами. Запуск радянського штучного супутника Землі 1957 р. пришвидшив затвердження «Закону про освіту для підвищення національної оборони» («National Defense Education Act») у 1958 р. [7]. Документ мав на меті реформування шкільної освіти в США для подолання військової загрози від Радянського Союзу. Через чотири дні після ухвалення Закону 1958 р., Президент Дуайт Ейзенхауер підписав невеликий закон («Цивільне право ЦП 85-926») [8, 9] про фінансування коледжів та університетів для підготовки кадрів, які навчатимуть розумово відсталих дітей. У 1963 р. Конгрес розширив акт цивільного права 85-926, передбачивши гранти для підготовки вчителів і науковців та окресливши більш широкий перелік вад.

Закон «Про початкову та середню загальну освіту» («The Elementary and Secondary Education Act -PL 89-10 ESEA») 1965 р. [10] називають першим важливим кроком федерального уряду на шляху субсидювання послуг «виокремленому населенню» у загальноосвітніх початкових і середніх школах. Донині закон слугує вагомим

засобом федеральної підтримки загальноосвітніх шкіл. У перший рік після набуття законом чинності не були передбачені безпосередні гранти на підтримку дітей з особливими потребами, проте на другому році діяльності Конгресу ухвалили Закон 89-313, що є фактично поправкою до Закону 89-10 та вможливило адресне фінансування спеціальної освіти через надання грантів. Діти, які навчалися в школах під юрисдикцією штату, та в закладах для осіб із вадами (нечисленна категорія), яких фінансував штат, одержали право на користування спеціальними фондами, описаними в Статті 1, для покращення умов.

У 60-х роках ХХ ст. захисники прав дітей з обмеженими можливостями наполягали на: 1) створенні єдиної служби, що могла координувати федеральні програми для покращення умов дітей з особливими потребами; 2) збільшенні спеціальних фондів для навчання учнів з обмеженими можливостями; 3) судовому визнанні права, що нарешті було отримане через суд. Досвід роботи з федеральними освітніми установами та освітніми установами штату переконав захисників прав дітей з обмеженими можливостями, що широкі федеральні програми не надавали належного фінансування. Вони лобювали створення окремої адміністративної одиниці на найвищому рівні – при Відділі освіти США. У 1966 р., керуючись розділом IV «Закону про початкову та середню загальну освіту» (1965 р.), Конгрес затвердив рішення про організацію Відділу освіти для осіб із вадами («Bureau for the Education of the Handicapped» («BEH»)). Такий крок дав змогу одержувати гранти на започаткування, розширення й покращення навчальних програм для дітей з обмеженими можливостями. Ця програма, відома як розділ IV «Про освіту для осіб з вадами», набула законодавчої сили, що дає підстави вважати її першим законом стосовно спеціальної освіти.

Насправді ж федеральне фінан-

сування для покращення послуг, що спрямовували штати та місцеві громади, не збільшилося. Протягом періоду роботи адміністрації президентів Л. Б. Джонсона та Р. М. Ніксона затверджено концепцію використання федеральної допомоги для покращення діяльності спеціальних освітніх закладів, концепцію федеральної підтримки розвитку ресурсів для штатів, наприклад, забезпечення підготовки вчителів, розроблення досліджень і програм. До ухвалення «Закону 94-142» із 1967 р. до 1975 р. Відділ освіти для осіб із вадами започаткував низку федеральних програм, покликаних підтримати осіб з особливими потребами, зокрема програми розвитку ранньої освіти, програми для дітей із вадами зору, слуху та з численними фізичними вадами, спеціальні програми для дітей з особливими освітніми потребами.

Незадоволені спробами посилити федеральне фінансування на спеціальну освіту, прихильники спеціальної освіти спрямовували 15 % від фінансування загальної освіти (розділ III «Закону про початкову та середню загальну освіту») на проекти й програми розвитку дітей з обмеженими можливостями. Після того як ця програма стала надавати лише одноразові субсидії, призупинили фінансування дітей з особливими потребами. Законодавство 1982 р. регламентувало відрахування від кожної програми для дітей без вад 10 % на надання послуг дітям з обмеженими можливостями, не вимагаючи від такої категорії дітей відповідати критеріям відбору. Професійні програми отримували 10 % фінансування згідно із «Законом про професійну освіту». Через збільшення програм і відрахувань від фінансування на загальну освіту Відділ освіти осіб із вадами запропонував систематизувати федеральні програми в єдиний «Закон про освіту осіб із вадами» («Education of the Handicapped Act»), який був ухвалений Конгресом у 1970 р [11].

Упродовж 60-х і 70-х років ХХ ст. жоден зі штатів не охоплював освітніми послугами всіх дітей з обмеженими можливостями. У багатьох штатах законодавство вповноважувало відділи освіти відмовляти дитині в наданні освітніх послуг, якщо дитину неможливо навчити (місцева адміністрація оперувала терміном «ненаучувані» («uneducable»)), або розміщувати дітей у класах, що не відповідали навчальним потребам. Наприклад, діти з нормальним інтелектуальним розвитком, але з фізичними вадами розташовувалися в класах для розумово відсталих дітей. Реагуючи на такий стан, батьки вимагали нових законів, відомих як «обов'язкові», що забезпечували б часткове фінансування і зобов'язували місцеві відділи освіти надавати спеціальну освіту дітям, які мають особливі потреби. До 1973 р. близько 45 штатів ухвалили закони про навчання дітей з обмеженими можливостями. Незважаючи на додаткове фінансування й «обов'язковість» виконання законів, загальноосвітні школи не змогли охопити всіх дітей з обмеженими фізичними можливостями. Недоліком законів вважали неточне формулювання (наприклад, «навчання дітей, які можуть отримати користь від освіти») або ігнорування законів адміністрацією штатів. Проблема недостатнього фінансування не втрачала актуальності, відділи освіти неохоче спрямовували кошти на розвиток спеціальної освіти за рахунок загальної. Безвихідна ситуація змусила батьків і прихильників спеціальної освіти звернутися до Конгресу й суду.

Стан проблеми освіти дітей з обмеженими можливостями актуалізував у 70-х рр. ХХ ст. слухання на засіданнях Конгресу. Згідно зі статистичними даними, 2,5 мільйона дітей з особливими потребами в США здобували освіту, яка не відповідала їхнім навчальним потребам, а 2 мільйони осіб зовсім не навчалися [2, с. 139]. У період із 1971 р. до 1973 р. федеральні суди окреслили чіткі вимоги до шкіл – дотримувати-

ся закону та надавати рівні права на освіту без дискримінації з огляду на фізичні вади. Така вимога була тісно пов'язана з висновком Верховного суду в справі Браун проти Відділу освіти стосовно расової дискримінації. Поправка 14 узаконювала право батьків на поінформованість стосовно можливих змін у навчальному процесі дитини, а також гарантувала, що батьки мають змогу попередньо обговорювати ці зміни з педагогічним колективом й апелювати до суду. Дві вирішальні справи слугували підґрунтям для такої постанови, а саме: справа Асоціації розумово відсталих дітей штату Пенсильванії проти штату Пенсильванії та справа Мілза проти Відділу освіти. У справі 1971 р. Асоціація розумово відсталих дітей штату Пенсильванії подала позов проти штату Пенсильванії після ухвали закону, що вповноважував загальноосвітні школи відмовляти в наданні освітніх послуг дітям, «які не досягли розумового розвитку п'ятирічної дитини на період зарахування такої дитини до першого класу». Після судового слухання штат згодився надавати доступ до загальної освіти розумово відсталим дітям включно до 21 року на засадах рівності. Посутнім досягненням варто назвати затвердження загального стандарту відповідності, згідно з яким кожній дитині пропонували освіту, що відповідала навчальним можливостям і вимагала розміщення в менш обмеженому середовищі [13].

У 1972 р. у справі Мілза проти Відділу освіти сім дітей віком від 8 до 16 років із різним ступенем розумових і поведінкових вад подали позов на загальноосвітні школи округу Колумбія, які відмовили приймати учнів до школи або відрахували учнів зі складу через фізичні обмеження [4]. Відділ освіти визнав, що 12,340 учнів штату з фізичними обмеженнями не одержать освітніх послуг у 1971 – 1972 н. р. через неналежне фінансування. Окружний суд постановив, що, відповідно до Конституції США, відділам освіти за-

боронено відмовляти в наданні освітніх послуг дітям з обмеженими можливостями через брак коштів, тому що поправка 14 забороняє ускладнювати нелегке життя дітей з особливими потребами у зв'язку з браком коштів.

Справа Мілза (1972 р.) позначилася на розвитку й інших подій. Діти з особливими потребами одержали право на загальну освіту в тій формі, що відповідає запитам дитини, а також право на повну захищеність законом у разі можливих змін у статусі дитини з обмеженими фізичними можливостями (відрахування, відсторонення від навчання, переведення до інших класів). Діти мали право на доступ до всіх шкільних записів, право бути вислуханими, представленими адвокатом на слуханні для з'ясування відповідності таких заходів. Усі запобіжні заходи пізніше ввійшли до «Закону 94-142» [12].

До 1973 р. понад 30 подальших федеральних судових рішень були базовані на принципах справ Мілза та Асоціації, однак нові закони й судові рішення вимагали вдосконалених підходів до виконання зобов'язань, до яких штати та місцеві школи не були готові. Під час слухань Конгресу в 1975 р. констатували, що мільйони дітей з обмеженими фізичними можливостями не мали доступу до загальної освіти, 3,5 млн дітей з особливими потребами не могли здобувати освіту, що відповідає їхнім освітнім запитам, близько мільйона осіб зовсім не навчалися. Незважаючи на низку законів і спеціальних програм, у 1971 – 1972 рр. сім штатів надавали освітні послуги менше ніж 20 % від кількості дітей з обмеженими можливостями, 19 штатів – менше як одну третину, лише 17 штатів досягли рівня 50 %. Після рішення федеральних судів і судів штату зобов'язати надавати безкоштовну, належного рівня загальну освіту всім дітям, попри їхні вади, штати доєдналися до захисників спеціальної освіти, намагаючись забезпечити ухвалу федерального закону, що уможливив би стабільність федеральних субсидій на

спеціальну освіту. Як відповідь на запити громади Конгрес розробив два закони: «Закон про реабілітацію», що забороняв дискримінацію, і «Закон про освіту всіх дітей із вадами», який сприяв стабільності грантів.

У Законі «Про реабілітацію 93-112» («the Rehabilitation Act») 1973 р. (стаття 504) [17] зазначено, що одержувач фінансової допомоги (місцеві освітні установи й установи штату) повинен припинити дискримінацію осіб з обмеженими можливостями та надавати послуги на засадах рівності громадян. Оскільки стаття 504 закону не передбачала фінансування й моніторингу, місцеві освітні установи та установи штату ігнорували виконання вимог зазначеної статті протягом 20 років. Батьки мали право притягувати до відповідальності за статтею 504, проте ще в 1973 р. більшість схилилась до адміністративних заходів, керуючись «Законом 94-142».

Для фінансування освіти був ухвалений «Закон про освіту всіх дітей із вадами» 94-142 (1975 р.) [12]. Згідно з вимогами документа, усі діти з обмеженими можливостями повинні здобувати безкоштовну, адекватну до навчальних запитів освіту. Закон регулював механізм фінансування, що вможливлювало доступ дітей з особливими потребами до загальної освіти. Назва закону змінена поправками 1983 р. і 1990 р. на «Закон про освіту осіб з обмеженими можливостями» («Individuals with Disabilities Education Act-IDEA») [15].

Після створення Департаменту освіти в 1980 р. Відділ освіти для осіб із вадами реструктурували в Управління спеціальних освітніх програм («Office of Special Education Programs» («OSEP»)). Управління спеціальних освітніх програм, Адміністрація з надання реабілітаційних послуг і Національний інститут досліджень у сфері фізичних вад (нині – Національний інститут досліджень у сфері обмежених можливостей та реабілітації) об'єднано в Управління спеціальної

освіти та реабілітації, що очолює помічник секретаря Відділу освіти. Попри періодичні зміни в назвах і поправки, основні елементи положення є незмінними.

«Закон 94-142» (1975 р.) зобов'язав відділи освіти штату й місцеві відділи освіти виконувати вимоги щодо одержання фінансування, наприклад, застосування системи діагностування всіх учнів з обмеженими фізичними можливостями, оцінювання для визначення рівня захворювання та його впливу на успішність учня, проведення щорічних зборів, спрямованих на розроблення індивідуалізованих навчальних програм для кожного учня з обмеженими можливостями, виконання індивідуалізованого навчального плану в менш обмеженому середовищі. Місцева адміністрація має повноваження з ухвалення рішень щодо навчального плану, елементів індивідуалізованого навчального плану та навчальних матеріалів.

Підписаний Президентом Дж. Фордом у 1975 «Закон про освіту всіх дітей із вадами» 94-142 набув чинності 1 жовтня 1977 р. Незважаючи на майже одностайне ухвалення (із двох палат 14 голосів проти) «Закон 94-142» зазнав критики. Як стверджував президент Дж. Форд, законопроект був надто дорогий, тому заважав штатам виконувати безпосередні обов'язки, міг порушити взаємини між батьками й місцевими школами. Потрібно було пояснити адміністрації штатів, що Закон не вимагає участі в програмі. У справі Сміт проти Робінсона Верховний суд підсумував, що «Закон про освіту осіб з обмеженими можливостями» є не наказом, а керівництвом, яке містить єдину схему, розроблену Конгресом для допомоги штатам виконувати конституційні зобов'язання та надавати дітям з обмеженими можливостями доступ до загальної освіти [16].

«Закон про освіту осіб з обмеженими можливостями» затвердив формулу обрахунку обсягу фінансування

дітей з обмеженими можливостями, що зорієнтована на середній показник витрат на одного учня без вад. Закон надав право Конгресу визначити суму, яка становила в 1977 р. 5 % від середніх витрат на одного учня без вад, у 1978 р. – 10 %, у 1979 р. – 20 %, 1980 р. – 40 %. Попри розрахунки, гроші повинні надходити через процес розподілу. У випадку із «Законом 94-142» розподіл ніколи не наближався до затвердженого законом розрахунку в 40 % від середніх витрат на учня без вад. Суми, названі президентом і Конгресом, досягли найвищого показника на рівні 12 % від середніх витрат на одного учня за часів президента Дж. Картера, зазнали суттєвого зниження до 8 % у період правління Р. Рейгана та залишалися на рівні 10 % у 1996 р. У 2013 р. фінансування становило 14,9 %, у 2014 р. – 15,4 %. У перші роки чинності закону сума дорівнювала 250 мільйонам доларів, у 1995 р. цей показник сягнув більше ніж двох мільярдів доларів, у 2007 р. – 11 мільярдів 500 мільйонів доларів, у 2014 р. – 12 мільярдів доларів.

У 1990 р. ухвалено «Закон про громадян США з обмеженими можливостями» 101-336 («Americans with Disabilities Act» («ADA»)) [14], що розширив права людей з обмеженими можливостями й заборонив дискримінацію під час працевлаштування, користування громадськими місцями, транспортом і спілкування. Стаття 504 та «Закон про громадян США з обмеженими можливостями» містили більше практичних заходів і рекомендацій для батьків, ніж «Закон про освіту осіб з обмеженими можливостями» («Individuals with Disabilities Education Act»), тому ці документи вважають провідними законами для спеціальної освіти впродовж останніх років.

Висновки. Дослідження проблеми розвитку нормативно-правового регулювання спеціальної (інклюзивної) освіти США в період із 50-х до 90-х років ХХ ст. дало змогу констатувати факт гуманістичної спрямованості

правової політики США. Основні положення поправки 14 (1868 р.) Конституції США про право на судовий захист та рівні права окреслили напрям розвитку законодавчої бази спеціальної освіти й уможливили доступ дітей з особливими потребами до освіти на засадах рівності та справедливості. Зміст законодавчих актів, фінансові механізми мають гуманістичний характер, що полягає в піклуванні держави про інших людей, особливо людей з обмеженими можливостями. Аналіз нормативно-правової бази спеціальної освіти США спонукає до формулювання рекомендацій для використання зарубіжного досвіду в законодавчій системі України. Зви-

чайно, розробляючи новий правовий акт, слід уникати неадаптованого копіювання, водночас розвиток правової системи неможливий без орієнтації на норми міжнародного права, визнані більшістю держав світу. Наступний крок України на еволюційному шляху до гуманістичної держави призведе до суттєвих змін у законодавчій системі.

Перспективи вивчення проблеми. Подальші дослідження передбачають аналіз законодавчої бази, що регламентує спеціальну освіту США, починаючи з 90-х років XX ст. і до сьогодні, а також формулювання рекомендацій для системи українського законодавства у сфері інклюзивної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Brown V. Board of Education, 347 U.S. 483 (1954).
2. Lewit E. M. Children in Special Education / E. M. Lewit, L. S. Baker // *Special Education for Students with Disabilities*. – 1996. – Vol. 6, № 1. – P. 139-151.
3. Martin E. W. The Legislative and Litigation History of Special Education / E. W. Martin, R. Martin, D. L. Terman // *Special Education for Students with Disabilities*. – 1996. – Vol. 6, № 1. – P. 25-39.
4. Mills V. Board of Education, 348 F. Supp. 866 (1972).
5. Public Law 34-5 (2/16/1857) An Act to Establish the Columbian Institute for the Deaf and the Dumb.
6. Public Law 45-186 (3/3/1879) An Act to Promote the Education of the Blind.
7. Public Law 85-804 (1958) National Defense Education Act.
8. Public Law 85-926 (9/6/58) An act to Encourage Expansion of Teaching in the Education of Mentally Retarded Children through Grants to Institutions of Higher Learning and to State Educational Agencies.
9. Public Law 88-164 (10/31/63) Mental Retardation Facilities and Community Mental Health Centers Construction Act of 1963.
10. Public Law 89-10, 64 Stat. 1100 (1965) Elementary and Secondary Education Act.
11. Public Law 93-380 (1974) Education of the Handicapped Act.
12. Public Law 94-142 (1975) Education for All Handicapped Children Act.
13. Pennsylvania Association for Retarded Children (PARC) v. Commonwealth of Pennsylvania, 334 F. Supp. 1257 (E.D. PA 1971).
14. Public Law 101-336(1990) Americans with Disabilities Act.
15. Public Law 101-476 (1990) Individuals with Disabilities Education Act.
16. Smith v. Robinson, 468 U.S. 992 (1984).
17. U.S. Congress, Committee on Education and Labor, Select Subcommittee on Education. Hearings. 93rd Cong., 1st sess., 1973.